

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

א"ה

ס"ח א מ"י פ"ד מ"ח
תפלה הלכה טו ופ"י
הלכה א [טו"ש] א"ח
סימן ק"א ט"ף א
ס"ב ב מ"י פ"ח מ"ח
תפלה הלכה ג ס"ג
פ"ט יט טו"ש א"ח פ"י
ט"ז ט"ף א
ע ב מ"י פ"ד ט"ז
טו ס"ג ט"ז טו"ש
א"ח ט"ז ט"ף א
ע א ד"ה מ"י פ"י ט"ז
הלכה יב ס"ג ט"ז
טו"ש א"ח סימן ק"א
ס"ג א
ע ב מ"י פ"ד ט"ז
טו ס"ג ט"ז טו"ש
א"ח ט"ז ט"ף א
ע א ד"ה מ"י פ"י ט"ז
טו ס"ג ט"ז טו"ש
א"ח ט"ז ט"ף א
ע א ד"ה מ"י פ"י ט"ז
טו ס"ג ט"ז טו"ש
א"ח ט"ז ט"ף א

אין הלכה כרבי יהודה שאמר משום רב"ע. אלא הלכה כצ"ח. לפי שיש שם לזכור והשליח פוטרי: פולמוסא. חיל: כרבנן וכן פסק ר"ח דלהכי מיימי (ב) רבי אמי ור' אביי דללי והדר ללי. ולמה ליה ב' תפלות אלא אחת של שחרית ואחת של ערבית: והתניא: טעה ולא הזכיר של ר"ח בערבית אין מחזירין ^ל אותו. ל"ג ליה דהא אמרין בסמוך טעה ולא הזכיר של ר"ח אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין בו' אי גמי' אי איתא חבז אחרינא נקט ליה: **כמה** ישהה בין תפלה לתפלה. כגון אדם שטעה ורואה להתפלל שנית וכן בין תפלת שחרית לתפלת המוספין: **כדי** שתתחולל דעתו עליו. ומפרש בירושלמי דהיינו כשילך ארבע אמות: **רפי** שאין מקדשין את החדש בו'. פי' לעיל בריש פרקין (דף כו.) מה שמקשין ויפיקו ליה משום רשות משום דהיינו דוקא לעשות מלוא אחרת עוברת וי"מ דוקא בלילה ראשונה אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין החדש בלילה אלא בלילה שניה מחזירין אותו שכבר מקדש מיום שלפניו ולא נראה לחלק:

מסתברא מילתא דרב בחדש מלא. כלומר שהיה אותו שלפניו מלא דאז יכול לאומרה בערבית של מחר שהוא עיקר והיה אומר ה"ר יצחק לכל דבר שאמרו חכמים אין מחזירין אותו כגון יעלה ויבא בערבית ועל הנסים לא מביעין אס עקר רגליו (ג) ופתח בצרכה שלאחריה דאין מחזירין אותו אלא אפילו לא עקר אלא שסיים אותה ברכה שתקנו בה לאומרה אין מחזירין אותו ולא נהירא לרבינו אלחנן דהא חזין בצרכה המזון דאזון שאמרו חכמים מחזירין וגם אותן שאין מחזירין שוין היכא דלא עקר רגליו כדאמר לקמן (דף מ"ט.)

אם שנה של שבת וסו"ס הצרכה כולה ועדיין לא התחיל בצרכה הטוב והמטיב אומר ברוך אשר נתן שבתות למנוחה בו' וקאמר נמי הכס אם טעה ולא הזכיר של ר"ח קודם שעקר רגליו דהיינו קודם שיתחיל ברכה הטוב והמטיב דלוחה קורא עקר רגליו אומר ברוך אשר נתן ראשי חדשים וכו' אלמא היכא דלא עקר אלו ואלו טוין ואם עקר רגליו שהתחיל בצרכה הטוב והמטיב של שבת חוזר לראש ושל ר"ח משעות לא יוכל לתקון והכי נמי יחזור (ד) בלוחה ברכה אם לא התחיל בצרכה שלאחריה. ומיהו אין ראיה מההם דשאני התם בצרכה המזון שכבר בירך ג' ברכות וצרכה הטוב והמטיב לא דאורייתא היא על כן אין מחזירין אותו לגמרי כי אין דומה שם הפסק כל כך ואין להביא ממנו ראיה ל"ח ברכות דאם יחזירוהו בדבר שאין לו לחזור הוי כמו הפסקה ועוד דאין להביא ראיה לכהן דאם היית אומר היכא שלא עקר רגליו ב"ח ברכות שהיה לו לחזור א"כ היה לריך לחזור לרעה ואין זה הגון ומיהו אומר ר"י דראה את ר"ח דהיכא דלא עקר רגליו חזר לרעה אפי' בדברים שאין מחזירין כגון על הנסים וכן עמא דבר:

[ה"ר] ור"ח לא נרבי
זה וע' בעור סימן ק"א
והכ"ז

הגהות הב"ח
(א) נ"י ולא הזכיר של ר"ח (בערבית וכו'). כשחרי"ת חל"מ. וכו' ס"א אין זה: (ב) תוס' ד"ה אין הלכה בו' דלהכי מיימי הכה רבי אמי וכו' ביחוד בני עמודי כיכא דהו גרסי כ"ל ותיבת כרבנן נמחק: (ג) ד"ה מסתברא וכו' עקר רגליו ופתח: (ד) בא"ר וכו' יחזור ללוחה ברכה:

הגהות הגר"א
[א] נ"י של ר"ח בערבית. ר"י ר"ח ופ"י ל"ג אלא כשחרי"ת אין בו' לזכר:

גליון הש"ס
מתני' אפי' המגן. ע"י יומא י"ט. פ"ח ט"ז ד"ה כ"ס:

תפלת המוספין היתה: משום רבינו. רב: בצבור שנו. דאין מחזירין משום דשמע ליה מש"ל ואיכא מקלף הזכרה אכל ביחוד לריך לחזור ובה"ג מפרש לה בש"ל משום טירחא לזכרה אכל יחיד הד: טעה ולא הזכיר במוספין. שהתפלל אתה חזון: כמה ישהה בין תפלה לתפלה. מי שיש עליו לחזור ולהתפלל או משום דטעה או משום מוספין כמה ישהה בין זו לזו: שתתחונן. ששהא דעתו מיושבת לערוך דבריו בלשון תחנון: שתתחולל. לשון חילוי והיא היא אלא בלישנא בעלמא פליגי: בחדש מלא. כשהחדש שער מלא עוסין ר"ח ב' ימים הלכך יכול לאומרה למחר דעביד של מחר ר"ח גמור יותר מן הראשון: מכדי טעמא קאמר. שאין מקדשין את החדש בלילה:

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש. הכנעה: שוהין שעה אחת. במקום שבו להתפלל: **גמ'** אשתחוה אל היכל קדש ביראך. מתוך יראה: מליין נפשיה. מקטע עלמיו בצבדיו: עבדו את ה' ביראה. תפלה שהיא לו במקום עבודה עשו אותה ביראה: *בכל ע"כ יהיה מותר. כשאדם מראה את עלמו ע"כ יהיה לו שכר: דהוה קא דבר טובא. יותר מדאי וגרסה כפורק עול: תפילין מנחגא. והס עדות שממלת קוני ומשרפו עלי: כסא

הדרן עלך תפלת השחר
אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכונו לבם לאביהם שבשמים אפי' המלך שואל בשלמו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: **גמ'** מנא ה"מ א"ר אלעזר דאמר קרא והיא מרת נפש ממאי דילמא חנה שאני דהוה מירא לבא טובא אלא א"ר יוסי בר' חנינא מהכא ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראך ממאי דילמא דוד שאני דהוה מצער נפשיה ברחמי טובא אלא אמר ר' יהושע בן לוי מהכא השתחוה לה' בהדרת קדש אל תקרי בהדרת אלא בהדרת ממאי דילמא לעולם אימא לך הדרת ממש כי הא דרב יהודה הוה מצוין נפשיה ויזדר מצלי אלא א"ר ינחמן בר יצחק מהכא עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה *מאי וגילו ברעדה א"ר אדא בר מתנא אמר *רבה במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא ברח טובא אמר וגילו ברעדה כתיב א"ל אנא תפילין מנחגא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא חזייה דהוה קא ברח טובא אמר ליה *בכל עצב יהיה מותר כתיב א"ל אנא תפילין מנחגא מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה חזונה לרבנן דהו קבדתי טובא אייתי

לרעה ואין זה הגון ומיהו אומר ר"י דראה את ר"ח דהיכא דלא עקר רגליו חזר לרעה אפי' בדברים שאין מחזירין כגון על הנסים וכן עמא דבר:

הדרן עלך תפלת השחר

אל תקרי בהדרת אלא בהדרת. תימה אמאי לא מוכח בהדיא מדכתיב ביהיה חילו מלפניו כל הארץ וי"ל היינו קרא דכתיב במזמור הבו לה' בני אלם ומהוה קרא צבי להוכיח במסכת מגילה (דף י"ז.) שאומרים אבות וגבורות וקדושת השם וי"ח ברכות תקנו כנגד האזכרות ומקום הכי דייק מלוחו קרא שכתוב בלוחה פרשה אכל אותו דחילו וגו' אינו כתוב בלוחה פרשה: אייתי

[כמות מ.
כמות ט.]

[חזון ו.
לעיל דף ת.]

[ע' חוס' לקמן
ד"ה יס"ן]

[דבורי רשי
מסכתו כה]

שמואל א ב
תהלים ס

שם כע

יומא ד:
[רב כ"ז]

מגיל יד